

Поимник
за миграција
наменет за
користење во
медиумите
Labour

Благодарност

Овој Поимник
го изработи Институтот *Panos Europe*
во соработка со Алијансата на цивилизациите при Обединетите нации
и е објавен со поддршка од Фондациите Отворено општество

Поимникот е изработен под надзор на:

- Чарлс Аутман (charles.autheman@panoseurope.org)
- Нихал Саад (saadn@un.org)
- Минакши Далал (dalalm@unops.org)

Поддршка обезбедија Надин Мохамед и Хајер Сках

Дизајнот го направи Ненси Косин

Институт *Panos Europe*

52 La Canebière, F 13001 Marseilles, France

www.panoseurope.org

Алијанса на цивилизациите при Обединетите нации (UNAOC)

The Chrysler Building, 405 Lexington Av, fifth floor, New York 10174, USA

www.unaoc.org

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје
314(038)

ПОИМНИК за миграција наменет за користење во медиумите / [Чарлс Аутман, Нихал Саад, Минакши Далал]. - Скопје : Фондација отворено општество - Македонија, 2016. - 30, 33 стр. ; 23 см

Фусноти кон текстот

ISBN 978-608-218-236-0

а) Демографија - Речници

COBISS.MK-ID 101628938

Превод и лектура: **Абакус**

2014* Сите права се задржани. Ниту еден дел од оваа публикација не смее да се репродуцира, да се чува на системи за земање информации или да се пренесува во каква било форма и на каков било начин без претходна дозвола од Алијансата на цивилизациите или од Институтот *Panos Europe*.

Предговор

-
- Н.Е. Амбасадор Назир Абдулазиз Ал-Насер, *висок претставник на Алијансата на цивилизациите при Обединетите нации*
 - Паскал Берке, *генерален директор на Институтот Panos Europe*
-

Во јануари 2013 година, група главни уредници од Африка, Азија и Европа се собраа во Париз, заедно со претставници од граѓански и меѓународни организации, на дводневен семинар со наслов „Известување за миграцијата: надминати и ненадминати предизвици“. Организиран од Алијансата на цивилизациите при Обединетите нации, во партнерство со Глобалната мрежа на уредници, целта на овој семинар беше да се оцени квалитетот на тековните медиумски известувања за миграцијата и да се предложат остварливи препораки за подобрување. Првата препорака, конципирана и одобрена од учесниците гласеше: „*На новинарите да им се понуди поимник за користење во медиумите на повеќе јазици, за да се гарантира специфичноста и точноста при нивниот избор на зборови*“. Во мај 2013 година, Алијансата на цивилизациите при Обединетите нации и Швајцарскиот клуб на медиуми одржаа втор семинар во Берн, кој го следеше истиот модел. Повторно, главните уредници и претставниците на граѓански и меѓународни организации што зедоа учество на овој семинар повикаа на создавање поимник за миграција наменет за користење во медиумите.

Барањето за една ваква алатка доаѓа како одговор на два моментални трендови. Од една страна, тоа е променливиот аспект на човечките миграции и на зборовите што се користат за да се окарактеризираат овие движења. Од друга страна, станува збор за притисокот врз новинарите, кои не секогаш добиваат можност да посетуваат конкретна обука за миграцијата за да известуваат во пишаните и во аудиовизуелните медиуми на прецизен начин и со соодветна терминологија.

Работата на медиумите, во голема мера, влијае на тоа како јавноста ги перципира мигрантите и прашањата поврзани со миграцијата. Медиумите имаат моќ да создаваат позитивни или негативни перцепции, точни или неточни. Имајќи го тоа предвид, два столба на Алијансата на цивилизациите при Обединетите нации се однесуваат токму на медиумите и миграцијата. Конзистентната работа во овие две области, како и Поимникот за миграција наменет за користење во медиумите, ѝ помагаат на организацијата да негува социјална инклузија и разбирање на глобално ниво. Институтот *Panos Europe* има слична визија за создавање отворени и инклузивни општества преку поддршка за работата на независните и масовните медиуми.

За да ги исполни очекувањата на новинарите да имаат прецизни и медиумски прифатливи дефиниции за клучните концепти на миграцијата, Алијансата на цивилизациите при Обединетите нации и Институтот *Panos Europe*, со поддршка од Фондациите Отворено општество, се обратија до два *ад-хок* комитета. Научен комитет составен од осум меѓународни и граѓански организации¹ кои работат на различни, но комплементарни аспекти на миграцијата. Одделно, секоја од овие организации изготви пакет-дефиниции релевантни за нивната област на експертиза кои ја сочинуваат основата на овој Поимник. Од редакциски комитет, составен од четири професионалци од областа на медиумите,² беше побарано да ги ревидира и уреди овие дефиниции.

По дефиниција, подготовката на поимник за миграцијата е процес кој постојано се одвива. Со оглед на разновидноста на дефинициите и недоволниот консензус за одредени поими, тоа е и несовершен процес. Имајќи предвид дека целта на оваа алатка не е да даде строги дефиниции за концепти што еволвираат, ние се надеваме дека таа ќе се покаже како погодна за користење од страна на новинарите, но и за студентите, граѓанските организации и за сите лица кои се заинтересирани за човечките миграции.

1 Мониторинг центар за внатрешно раселување (IDMC), Меѓународна федерација на друштвата на Црвениот крст и Црвената полумесечина (IFRC), Меѓународна организација на трудот (ILO), Меѓународна организација за миграција (IOM), Канцеларија на Високиот комесар за човекови права при Обединетите нации (OHCHR), Платформа за меѓународна соработка за недокументирани мигранти (PICUM), *Terre des Hommes* (TDH), Висок комесар за бегалци при Обединетите нации (UNHCR).

2 Јасир Мирза (*Гардијан*), Мирта Оџито (Школа за новинарство при Универзитетот Колумбија), Сузан Сакс (*Глоуб и Мејл*), Кетрин Викс (*Сиднеј Морнинг Хералд*).

● **Дебора Џидети, програмски раководител, Европска иницијатива за отворено општество**

Фондациите Отворено општество (ФОО) работат во повеќе од 100 земји на градење динамични и толерантни општества чиишто влади се отчетни пред и отворени за учество на сите луѓе. ФОО ставаат голем приоритет на заштита и подобрување на животот на луѓето кои се припадници на маргинализирани заедници. Европската иницијатива за отворено општество ги поддржува граѓанските организации кои промовираат почитување на владеењето на правото, човековите права, различноста, правата на малцинствата и демократското учество во државите-членки на Европската Унија.

Фондот против ксенофобија е програма за давање грантови при Европската иницијатива за отворено општество. Фондот ги поддржува граѓанските организации кои промовираат јавни политики и практики за борба против дискриминацијата и ксенофобичните ставови и однесување. Фондот ги поддржува активистите кои се занимаваат со причините и манифестациите на ксенофобијата и негова долгорочна цел е (повторно) постигнување социјален и културен консензус, при што сите ксенофобични погледи и практики ќе се сметаат за неприфатливи.

Веќе населените лица и новодојденците во европските општества, вклучувајќи ги и недокументираните мигранти и баратели на азил, се соочуваат со низа предизвици поврзани со нивната интеграција. Тие вклучуваат дискриминација, ограничувања на барањата за азил, лоши животни стандарди или малтретирање додека се во притвор, како и ограничувања на пристапот до основните услуги. Јавната дебата во Европа стигна до точка во која ја прикажува миграцијата во толку негативно светло што сега постои значителна јавна поддршка за, или толеранција за, ваквите јавни политики и практики.

Зборовите ги врамуваат нашите перцепции и разбирањето на светот. Ако некој го парафразира Џорџ Лакоф и побара од читателот да помисли на „нелегален мигрант“, голема е веројатноста дека во главата на читателот се создава конкретна слика (за многумина, тоа најчесто е негативна слика), бидејќи тоа е познатата рамка што се појавува во медиумите и во јавната дебата. Сепак, што ако станува збор за недокументиран мигрант или нерегуларен иселеник? Во последниот случај, многумина можат да се збунат и да бидат несигурни за тоа каква слика се евоцира со тоа. Подготовката на поимник е суштински и осетлив зафат, бидејќи

зборовите го оформуваат начинот на кој размислуваме и ја толкуваме реалноста. На пример, во Италија навидум неутралниот збор „вон-комунитаријанист“ добил навредливи конотации. Иако терминот оригинално се однесува на старата Европска економска заедница, сега тој е безмалку навредлив термин кој се однесува на „незападњаците“ од земјите што се перципирани како неразвиени.

Дебатата за миграцијата беше жртва на премногу расистички, пристрасни или идеолошки влијанија кои често го оддалечуваат нашето разбирање од „вистината“ и од одреден вид на објективност, но и од разумното разбирање на она што може да биде фер и функционален приод. Стравот, предрасудите и лажните претпоставки ги оцрнија едноставните зборови со нивните пристрасни конотации.

Од тие причини, ФОО смета дека иницијативата на Институтот *Panos Europe* и Алијансата на цивилизациите при Обединетите нации е вредна заложба. Проектот ги охрабрува новинарите да се преиспитуваат меѓу себе и да гарантираат чувство на одговорност во врска со поимите што ги избираат за да ја опишат појавата на миграција и импликациите на тие поими во однос на императивот „не прави зло“. Тоа ја отежнува можноста да се каже „јас само го користам поимот што вообичаено се користи“, како зборовите да се неутрални. Новинарите имаат огромна одговорност, тие ни овозможуваат да ја сфатиме реалноста и нè водат низ пренатрупаните текови на современи информации. Ним им се потребни специфични алатки, како што е овој Поимник, за да ја поддржат нивната независност, да ја исполнат нивната мисија за отсликување на светот најдобро што знаат и за да ја бараат вистината како извршување на јавна служба кон постигнување на заедничкото добро.

ПОИМНИК

А

Б

В

Г

Д

Ѓ

Е

Ж

З

С

И

Ј

К

Л

Љ

М

Н

Њ

О

П

Р

С

Т

Ќ

У

Ф

Х

Ц

Ч

Џ

Ш

●— Агенти на прогон

Агенти на прогон се лица или субјекти кои вршат прогон. Прогоно³ често се поврзува со дејство преземено од страна на властите во една земја. Исто така, тој може да биде покренат од делови од населението кои не ги почитуваат законите во земјата. Сериозните дискриминаторски или други напаѓачки дејства што ги извршува локалното население можат да се сметаат за прогон, доколку властите свесно ги толерираат овие дејства или не нудат ефективна заштита.

●— Адаптација на климатските промени (се нарекува и „адаптација“)

„За човековите системи, тоа е процесот на приспособување на тековните или очекуваните климатски промени и нивните ефекти, со цел да се ублажи штетата или да се искористат корисните можности. За природните системи, тоа е процесот на приспособување на реалната клима и нејзините ефекти; интервенција од луѓето може да го олесни приспособувањето на очекуваната клима.“

Меѓувладин панел за климатски промени, 2012 год.

Концептот на адаптација, исто така, се однесува на неклиматските фактори, како што е ерозија на почвата или спуштање на земјиштето. Адаптацијата може да настане автономно (на пр., преку пазарни промени) или како резултат на намерни политики и планови за адаптација. Во контекст на адаптацијата, миграцијата се смета како стратегија за адаптација и како симптом на неефективни стратегии за адаптација, во зависност од контекстот. Сепак, раселувањето почесто се смета како симптом на неефективна адаптација.

●— Азил

Азил претставува обезбедување заштита, од страна на една држава, на нејзината територија, за лица од друга држава кои бегаат од прогон или од сериозна опасност. Азилот опфаќа мноштво елементи, вклучувајќи и забрана за протерување, дозвола за останување на територијата на земјата која дава азил и хумани стандарди на третманот.

³ Одредени зборови од дефинициите во Поимникот се подвлечени. Секој од тие зборови е дефиниран во Поимникот.

А

●—Алтернатива со внатрешно пребегување

Алтернативата со внатрешно пребегување е фактичко определување дека еден барател на азил можел да го избегне прогонот во неговата земја на потекло преку преселување во друг дел од истата земја. Високиот комесар за бегалци при Обединетите нации (УНХЦР) не го претпочита овој термин, бидејќи тој често се користи за да се ограничи пристапот до постапки за определување на статусот или за одбивање да се додели статус на бегалец. Ставот на Високиот комесар за бегалци е дека можноста за внатрешно пребегување е релевантна за определување статус само во одредени ограничени случаи. Дури и кога тоа е релевантно, примената на оваа алтернатива ќе зависи од целосното разгледување на сите аспекти од барањето за утврдување статус на бегалец.

Б

В

Г

Д

Ѓ

Е

Ж

З

С

И

Ј

К

Л

Љ

М

Н

Њ

О

П

Р

С

Т

Ќ

У

Ф

Х

Ц

Ч

Џ

Ш

●—Барател на азил

Барател на азил е поединец кој преминал меѓународна граница и бара меѓународна заштита. Во земјите со индивидуализирана постапка, барателот на азил е лице за чиешто барање за азил сè уште не е донесена конечна одлука од страна на земјата во која тој/таа го поднел барањето. Не секој барател на азил на крајот ќе биде признаен како бегалец, но секој бегалец иницијално е барател на азил.

●—Бегалец според мандатот на УНХЦР

Бегалец според мандатот на УНХЦР е лице кое е признаено како бегалец од страна на Високиот комесар за бегалци при Обединетите нации во рамки на неговото дејствување во согласност со овластувањата од неговиот статут и релевантните резолуции на Генералното собрание на Обединетите нации. Статусот на бегалец според мандатот на УНХЦР има особена важност во државите кои не се потписнички на Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година или нејзиниот Протокол од 1967 година.

●—Бегалец

Бегалец е лице кое ги исполнува квалификациските критериуми во согласност со важечката дефиниција за бегалци, онака како што е дадена во меѓународните или регионалните инструменти за бегалци, во согласност со мандатот на Високиот комесар за бегалци при Обединетите нации, и/или во националното законодавство.

Најважните дефиниции за бегалци дадени во меѓународните документи се:

- *Статут на Канцеларијата на Високиот комесар за бегалци при Обединетите нации (член. 6.A (ii) од Резолуцијата на Генералното собрание на Обединетите нации бр. 428 (V) од 14 декември 1950 година):*

Секое лице кое, како резултат на настаните што се случиле пред 1 јануари 1951 година и поради основан страв од прогон поради неговата раса, националност или политичко мислење, е надвор од земјата на неговото државјанство и не е во можност или, поради таков страв или од причини поинакви од неговото лично убедување, нема волја да се предаде себеси под заштита на таа земја; или кое, бидејќи нема државјанство и е надвор од земјата на неговиот претходен вообичаен престој, не е во можност или, поради таков страв или од причини поинакви од неговото лично убедување, нема волја да се врати таму.

- *Конвенција за статусот на бегалците од 1951 година, член 1A (2):*

Како резултат на настани кои се случиле пред 1 јануари 1951 година и поради основан страв од прогон поради неговата раса, религија, националност, припадност на одредена социјална група или политичко мислење, е надвор од земјата на неговото државјанство или не е во можност или, поради таков страв, нема волја да се предаде себеси под заштита на таа земја; или кое, бидејќи нема државјанство или е надвор од земјата на неговиот претходен вообичаен престој како резултат на таквите настани, не е во можност или, поради таков страв, нема волја да се врати таму. (Малку поразлична дефиниција бидејќи Конвенцијата од 1951 година ја зема предвид и припадноста на одредена социјална група како една од 5-те основи.)

- *Протокол за статусот на бегалците од 1967 година, член. 1.2:*

Во смисла на овој Протокол, терминот „бегалец“, освен во однос на примената на став 3 од овој член, значи секое лице во рамки на дефиницијата од член 1 од Конвенцијата како да се исклучени зборовите „Како резултат на настани што се случиле пред 1 јануари 1951 година и“ и зборовите „како резултат на таквите настани“ од членот 1 А (2).

● **Бегалец на лице место (*sur place*)**

Бегалец на лице место е лице кое не било бегалец кога ја напуштило својата земја на потекло, но кое станува бегалец на подоцнежен датум, поради настани што се случиле во меѓувреме. Бегалците на лице место може да го засноваат својот страв од прогон на промена во земјата на потекло, како што е државен удар, или на политички активности преземени во земјата на бегство (земјата на дестинација).

А

Б

В

Г

Д

Ѓ

Е

Ж

З

S

И

Ј

К

Л

Љ

М

Н

Њ

О

П

Р

С

Т

Ќ

У

Ф

Х

Ц

Ч

Џ

Ш

А
Б
В
Г
Д
Ѓ
Е
Ж
З
С
И
Ј
К
Л
Љ
М
Н
Њ
О
П
Р
С
Т
Ќ
У
Ф
Х
Ц
Ч
Џ
Ш

●— Бегалец според Конвенцијата

Бегалец според Конвенцијата е лице кое е признаено како бегалец од државите во согласност со критериумите од член 1А од Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година и ужива разни права според таа Конвенција.

●— Бегалци на прв поглед (prima facie)

Бегалец на прв поглед е лице кое е признато како бегалец, од една држава или од Високиот комесар за бегалци на Обединетите нации, врз основа на објективни критериуми поврзани со околностите во неговата земја на потекло. Овие околности ја оправдуваат пресумпцијата дека тие лица ги исполнуваат критериумите што се применуваат во дефиницијата за бегалец.

●— Варијабилност на климата

„Варијабилноста на климата се однесува на варијации на просечната состојба и други статистики (како што се стандардни девијации, појава на екстремни ситуации итн.) на климата според сите просторни и времени скали, покрај оние за индивидуалните временски настани. Варијабилноста може да се појави како резултат на природните внатрешни процеси во рамките на климатскиот систем (внатрешна варијабилност), или како резултат на варијации на природните или антропогенските (предизвикани од човекот) надворешни сили (надворешна варијабилност).“

Меѓувладин панел за климатски промени, 2012 год.

Варијабилноста е дел од климатскиот систем и е одговорна за суши, поплави, бури и останати појави кои настануваат во текот на релативно кратки временски периоди. Климатските промени можат да влијаат врз варијабилноста на климата, на пример, преку почеста или поретка појава на суши или бури.

●— Внатрешно раселени лица

Внатрешно раселените лица се „лица или групи лица кои биле присилени или натерани да пребегаат или да ги напуштат сопствените домови или местото на вообичаен престој, особено како резултат на или со цел да ги избегнат ефектите од вооружен конфликт, ситуации на генерализирано насилство, прекршувања на човековите права или природни катастрофи или катастрофи предизвикани од човекот, и кои не преминале меѓународно призната државна граница“.⁴

4 Обединети нации, Водечки принципи за внатрешно раселување, 1998 година.

Дефиницијата дадена во Водечките принципи за внатрешно раселување истакнува два елемента: 1) принудниот или недоброволниот карактер на движењето; и 2) фактот дека таквото движење се врши во рамки на националните граници. Неточни, но често користени термини се „домашни бегалци“ или „внатрешни бегалци“. Внатрешно раселените лица немаат меѓународно признат статус на истиот начин како што бегалците се признаени како странски државјани и заштитени со Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година. Сепак, внатрешно раселените лица уживаат права во согласност со националните закони и меѓународното право и треба да бидат заштитени на таа основа.

Исто така, не треба да го користиме терминот „статус на внатрешно раселено лице“: иако терминот „бегалец“ подразбира специфичен правен статус во согласност со меѓународното право, користењето на терминот внатрешно раселени лица не упатува на таков статус. Голем број земји немаат утврдено правен статус за внатрешно раселени лица како група. Во некои контексти, издвојувањето на внатрешно раселените лица од поширокото население преку доделување посебен правен статус за нив може да подразбира ризик од зголемување на нивната изложеност на дискриминација.

● **Водечки принципи за внатрешно раселување**

Водечките принципи за внатрешно раселување се пакет од 30 принципи подготвени во 1998 година од страна на Специјалниот претставник на Генералниот секретар за човековите права на внатрешно раселените лица при Обединетите нации, кои ги идентификуваат правата и гаранциите што се релевантни за заштита на лицата кои искусиле присилно раселување, нивната заштита и помош за време на раселувањето, како и за време на нивното враќање или населување и реинтеграција. Водечките принципи ги одразуваат и се конзистентни со меѓународните човекови права и хуманитарното право и обезбедуваат насоки за Специјалниот претставник, државите, другите власти, меѓувладините и невладините организации кога тие се справуваат со внатрешно раселување. Водечките принципи се сметаат за „меко право“ и оттука тие не се правно обврзувачки, па затоа неточно би било да се упатува на кршењето на водечките принципи како на „дејство спротивно на меѓународното право“.

● **Депортација**

Депортацијата е чин на протерување или отстранување на странец од една земја, или во земјата на потекло или во трета земја. Тоа може да биде исход од спроведување на прописите и законите за имиграција. Во правото за бегалци, депортација на бегалци и баратели на азил до

А

Б

В

Г

Д

Ѓ

Е

Ж

З

С

И

Ј

К

Л

Љ

М

Н

Њ

О

П

Р

С

Т

Ќ

У

Ф

Х

Ц

Ч

Џ

Ш

А
Б
В
Г
Д
Ѓ
Е
Ж
З
С
И
Ј
К
Л
Љ
М
Н
Њ
О
П
Р
С
Т
Ќ
У
Ф
Х
Ц
Ч
Џ
Ш

место каде што нивниот живот или слобода би биле во опасност се нарекува *протерување*: принципот за *непротерување* е клучен принцип на меѓународното обичајно право.

Според меѓународното право за човекови права, бегалци и хуманитарни активности, депортација не смее да се случи кога е голема веројатноста дека таа ќе резултира со прекршување на човековите права на депортираното лице, прогон или кога барателот на азил не ја прима заштитата која земјата на дестинација е должна да му ја обезбеди. Ова вклучува ситуации каде што постои ризик дека лицето ќе биде вратено или пренесено од третата земја во друга земја каде што постои ризик од прогон („прогресивно“ или „верижно“ *протерување*).

Затоа, мигрантите секогаш треба да имаат пристап до правно застапување и можности да ја обжалат нивната депортација со одложена примена. Сепак, овие процедурални заштитни мерки не се секогаш загарантирани. Во некои случаи, мигрантите се депортирани под закана за употреба на сила или со други форми на принуда, што може да доведе до физички повреди, траума, па дури и смрт. Се применува и терминот „присилно враќање“, но тој може да значи дека лицето било „вратено таму каде што припаѓа“, со употреба на сила, иако не станува збор за вистинска употреба на сила.

Терминот „доброволно враќање“ понекогаш се користи кога луѓето ги почитуваат наредбите за депортација без употреба на сила, или прифаќаат програми за „потпомогнато доброволно враќање“ коишто на мигрантите и на барателите на азил кои се во процес на искористување на механизмите за азил им нудат враќање, реинтеграција или парична поддршка за да се вратат во нивните земји на потекло. Сепак, „доброволната“ природа на таквите враќања е многу дискутабилна, бидејќи мигрантите можеби немаат друга реална алтернатива освен депортација со употреба на сила. Дури и кога не постои закана за присилно враќање, веројатноста за долг имиграциски притвор, на пример, може да создаде сомнеж за „доброволноста“ на одредени враќања.

Терминот „доброволна репатријација“ се разликува од доброволно враќање и потпомогнато доброволно враќање и се однесува на доброволна репатријација на бегалци во земјите на потекло како едно од трите трајни решенија за бегалците. Потребата за потврдување на „доброволната“ природа на враќањето е од критично значење за процесот.

●— Дете

Генерално, дете е лице на возраст под 18 години,⁵ освен доколку законите на конкретната земја не пропишуваат различна (на пр., помала) законска возраст за полнолетство.

●— Дете наспроти малолетник

Во атмосфера каде мигрантите се дехуманизирани, упатувањето на децата како на „малолетници“ наместо како на „деца“ има потенцијално негативни конотации и подразбира ризик за нивно исклучување од рамките за права/заштита на детето.

●— Деца без придружба

Деца без придружба се деца кои биле разделени од обата родитела и од другите роднини и не уживаат грижа од страна на возрастна лице кое, по закон или обичај, е одговорно да се грижи за нив.⁶

●— Деца во контекст на миграцијата

„Деца во контекст на миграцијата“ или „деца засегнати од миграцијата“ се инклузивни термини што ги опфаќаат сите деца чиешто животи се погодени од миграцијата. За аналитички, законски или административни цели, децата често се третираат во согласност со разни категории, како што се недокументирани, без придружба, баратели на азил, жртви на трговија со деца, или деца оставени во родната земја. Меѓутоа, децата засегнати од миграцијата може да преминуваат од една во друга категорија во текот на нивното детство. Иницијативите базирани на категоризација може да резултираат со дискриминација. Оттука, поинклузивната терминологија понекогаш може да биде корисна за да се негува сеопфатен приод што го налага Конвенцијата на Обединетите нации за правата на детето. Комитетот за правата на детето, исто така, го користи терминот „деца во контекст на миграцијата“. Во таа насока, важно е користењето на поинклузивна терминологија да не ги прикрие конкретните потреби и ранливоста на специфичните групи деца (вклучувајќи ги децата кои се баратели на азил, бегалци, без државјанство, како и децата кои се жртви на трговија со деца) или меѓународните правни рамки што се воспоставени за нивна заштита.

5 Комитетот за правата на детето ги охрабрува државите да ја ревидираат возраста за полнолетство доколку таа е под 18 години и да го зголемат нивото на заштита за сите деца на возраст под 18 години.

6 Конвенција на Обединетите нации за правата на детето, 1989 година.

А

Б

В

Г

Д

Ѓ

Е

Ж

З

С

И

Ј

К

Л

Љ

М

Н

Њ

О

П

Р

С

Т

Ќ

У

Ф

Х

Ц

Ч

Џ

Ш

А
Б
В
Г
Д
Ѓ
Е
Ж
З
С
И
Ј
К
Л
Љ
М
Н
Њ
О
П
Р
С
Т
Ќ
У
Ф
Х
Ц
Ч
Џ
Ш

Друг термин што се користи е „деца во движење“. Сепак, овој термин е потесен од терминот „деца засегнати од миграцијата“, затоа што не ги опфаќа децата оставени во татковината. Деца засегнати од миграцијата може, исто така, да вклучува деца мигранти кои не се во движење, но долги години живееле, или биле родени, во земјата на дестинација и таа земја ја сметаат за свој дом. Оваа терминологија повлекува важни последици, бидејќи јавните политики за деца кои привремено престојуваат или поминуваат низ една земја се различни од оние што се однесуваат на деца кои престојувале во една земја во текот на нивните развојни години и може да имаат право да останат таму, дури и кога нивниот престој е нерегуларен.

●— Деца во ситуација на нерегуларна миграција

Деца во ситуација на нерегуларна миграција се децата чијашто миграција или статус на престој се нерегуларни. Тие, исто така, се нарекуваат и „недокументирани“ деца. Децата чијшто статус е регуларен, но чијшто родител/родители или старател/старатели се недокументирани честопати се засегнати од нерегуларниот миграциски статус на нивните родители или старатели.

●— Деца оставени во родната земја

Многу родители немаат избор освен да ги оставаат нивните деца во родната земја кога мигрираат и кога редовните канали за децата подоцна да им се придружат на родителите се ограничени. Сепак, многу родители ја носат тешката одлука да мигрираат за да обезбедат подобар живот за нивните деца. Со цел да се привлече внимание на овие структурални предизвици, ваквата ситуација треба да се објасни, секогаш кога тоа е можно.

●— Дијаспора

Дијаспорите се широко дефинирани како поединци и членови на мрежи, здруженија и заедници кои ја напуштиле својата земја на потекло, но одржуваат врски со земјите на потекло. Овој концепт опфаќа понаселени заедници на иселеници, работници мигранти кои се привремено во странство, иселеници кои имаат државјанство во земјата која ги прима или земјата на дестинација, двојно државјанство и втора/трета генерација на мигранти. Терминот се однесува на народ или етничко население што ја напушта својата традиционална етничка татковина, или земјата на потекло, и е распространето во другите делови на светот.⁷

7 Меѓународна организација за миграција, Меѓународното право за миграција.

●— Дискриминација

Комитетот на Обединетите нации за елиминирање на расната дискриминација, во својата Генерална препорака бр. 20, се изјасни дека разликите во третманот кои се засноваат на државјанство или статус на миграција претставуваат дискриминација доколку критериумите за различниот третман, кога се проценуваат во светло на целите на Конвенцијата за елиминирање на сите форми на расна дискриминација, не се применети за постигнување легитимна цел или не се пропорционални за постигнување на таа цел.

●— Должничко ропство

Должничко ропство е ситуација која се појавува кога едно лице се обврзува да дава свои лични услуги, или услуги на лице под негова контрола, како метод за обезбедување долг и кога вредноста на тие ветени услуги (како разумно оценети) не се применува за ликвидација на долгот или должината и природата на тие услуги не се соодветно ограничени и дефинирани.⁸

Оттука, должникот се наоѓа во ситуација каде што и покрај сите негови напори, долгот не може да се избрише. Должничкото ропство создава ранливост на злоупотреба, на пример, измама во врска со природата и условите за работа, задржување на пасошите, депозити и намалување на нелегалната плата, уценувачки надоместоци за регрутирање, закани упатени кон работниците кои сакаат да ги напуштат нивните работодавачи и, во некои случаи, физичко насилство.

●— Домашен работник

Домашен работник е поединец кој е платен да извршува задачи поврзани со домаќинството, како што се чистење, готвење и чување деца и стари лица во домот. Овој поединец честопати живее и работи во местото на живеење на работодавачот. Се претпочита користење на родово неутралниот термин „домашен работник“ пред термините „домашен помошник“ или „слугинка“, бидејќи тој нагласува дека поединецот е работник и ужива трудови права.

Член 1 од Конвенцијата на МОТ за домашни работници, 2011 година (бр. 189):

(а) терминот домашна работа значи работа извршена во или за домаќинство или домаќинства;

⁸ Член 1, Дополнителната конвенција на Обединетите нации за укинување на ропството, трговијата со робови и институциите и практиките слични на ропството, 1956 година.

А

Б

В

Г

Д

Ѓ

Е

Ж

З

С

И

Ј

К

Л

Љ

М

Н

Њ

О

П

Р

С

Т

Ќ

У

Ф

Х

Ц

Ч

Џ

Ш

- (б) терминот домашен работник значи секое лице ангажирано за извршување домашна работа со регулирани работни односи;
- (в) лице кое извршува домашна работа само повремено или во нередовни временски интервали и не ја врши таа работа како професија, не претставува домашен работник.

●— Домашни работници мигранти

Домашните работници мигранти се поединци кои се преселуваат во друга земја или регион за да ги подобрат своите материјални или социјални услови и да ги подобрат перспективите за себе или за своите семејства и кои се ангажирани во работен однос што се извршува во или за домаќинство или домаќинства.⁹

Конвенцијата на МОТ за домашни работници, 2011 година (бр. 189) поставува стандарди за домашните работници мигранти:

- Пишан договор кој се спроведува во земјата на вработување, или пишана понуда за работа, пред патувањето во земјата на вработување (член 8).
- Јасни услови според кои домашните работници мигранти имаат право на репатријација на крајот од нивното вработување (член 8).
- Заштита на домашните работници мигранти од злоупотребувачки практики што ги применуваат приватните агенции за вработување (член 15).
- Сороботка помеѓу земјата на потекло и земјата на дестинација за да се осигури ефективна примена на одредбите од Конвенцијата кои се однесуваат на домашните работници мигранти (член 8).

●— Експлоатација

Во ниту еден правен инструмент не постои дефиниција за терминот „експлоатација“. Експлоатацијата може да се разбере како чин на искористување на другите за сопствена корист (на пр., сексуална експлоатација, трудова експлоатација или отстранување органи).

●— Експлоатација на деца

Експлоатацијата на деца се состои во искористувањето на дете во замена за готовина или неготовинска корист од трети страни. Конвенцијата на Обединетите нации за правата на детето конкретно упатува на заштита на детето од:

⁹ Меѓународна организација за миграција, Меѓународното право за миграција и Конвенцијата за заштита на правата на домашните работници-мигранти, 2011 година (бр. 189).

Сексуална експлоатација (член 34 од Конвенцијата): државите-потписнички се обврзуваат да го заштитат детето од сите форми на сексуална експлоатација и сексуално злоставување. За таа цел, државите-потписнички конкретно ги преземаат сите соодветни национални, билатерални и мултилатерални мерки за спречување на:

(а) наведување или принудување дете да се впушти во какви било незаконски сексуални активности;

(б) експлоататорско користење на децата во проституција или во други незаконски сексуални практики;

(в) експлоататорско користење на децата во порнографски перформанси и материјали.

Економска експлоатација (член 32 од Конвенцијата): државите-потписнички го признаваат правото на детето да биде заштитено од економска експлоатација и од извршување каква било работа која може да биде опасна или да го попречи образованието на детето, или може да биде штетна за здравјето на детето или за неговиот физички, ментален, духовен, морален или социјален развој.

●— **Жртва на трговија со луѓе**

Жртва на трговија со луѓе е секое лице кое е предмет на трговија со луѓе.

●— **Заедница-домаќин**

Заедница-домаќин е заедница, или индивидуални семејни домаќинства, која е привремено домаќин на и ги споделува приватните и јавните ресурси со население на бегалци или внатрешно раселени лица. Засолниште се обезбедува во рамките на дефинирани места за привремено засолнување, јавни згради (кампови или колективни засолништа) или индивидуални домови или резиденции. Се претпоставува дека во многу контексти, особено во случај на конфликт и насилство, мнозинството од внатрешно раселените лица престојуваат со или бараат згрижување кај домаќини, семејства или пријатели, наместо во потрадиционални средини што наликуваат на кампови. Оттука, кога зборуваме за заштита и реакција, важно е да ги вклучиме и потребите на заедниците-домаќини, кои често се веќе ранливи и кои можат да станат уште поранливи како последица од напливот на внатрешно раселени лица.

●— **Заштита**

Заштитата, во широка смисла, покрива активности кои имаат за цел да постигнат целосно почитување на сите поединци во согласност со меѓународното право – меѓународното право во областа на

А

Б

В

Г

Д

Ѓ

Е

Ж

З

S

И

Ј

К

Л

Љ

М

Н

Њ

О

П

Р

С

Т

Ќ

У

Ф

Х

Ц

Ч

Џ

Ш

А
Б
В
Г
Д
Ѓ
Е
Ж
З
С
И
Ј
К
Л
Љ
М
Н
Њ
О
П
Р
С
Т
Ќ
У
Ф
Х
Ц
Ч
Џ
Ш

хуманитарните работи, човековите права и бегалците – без оглед на нивната возраст, род, социјално, национално, религиозно или друго потекло.¹⁰

● **Земја на дестинација**

Терминот „земја на дестинација“ е најнеутралниот и најточниот термин за да се направи упатување на земјата во која едно лице има намера да го заврши своето патување.

Овој термин се претпочита пред терминот „земја-домаќин“ кој имплицира дека мигрантите се само гости и дека нивниот престој зависи од покана добиена од и на сметка на домаќините. „Земја-домаќин“, исто така, ја потхранува перцепцијата дека мигрантите ги искористуваат бенефициите и услугите, но не даваат никаков придонес. За да се гарантира дека дискусијата за миграцијата е конзистентна со човековите права, од суштинска важност е да се признае дека бенефициите, како што е социјално осигурување, но и услугите, како што се образование, здравствена нега или засолниште, се права а не само гестови на добра волја. Мигрантите не се пасивни приматели на гостопримството и ретко се случува нивниот престој да биде привремен и без никаков придонес. Освен тоа, реакцијата на земјата која ги прима или земјата на дестинација може да не биде гостољубива, туку напротив, таа може да биде непријателска и рестриктивна.

Во контекст на внатрешно раселени лица, треба да се користи терминот „место на дестинација“. Во контекст на бегалци, може да се користи терминот „земја на прибежиште“.

● **Земја на потекло**

„Земја на потекло“ е неутрален и точен термин за да се упати на земјата од која потекнува мигрант, барател на азил или бегалец. Овој термин се претпочита пред терминот „земја која ги испраќа“ или „татковина“.

„Земја која ги испраќа“ подразбира дека државата има активна улога во однос на присилување на работниците да ја напуштат земјата за да најдат вработување и престој во странство.

„Дом“ има одредена конотација: тоа е место каде некој живее и место што создава чувство на припадност. За многу мигранти, домот е местото на престој во земјата на дестинација; тие можеби повеќе немаат физичко место на престој, семејство или социјални единици во нивната земја на потекло. Терминот „татковина“ ја намалува вредноста на искуството на мигрантите кои мигрирале кога биле многу млади и затоа имаат бледо

¹⁰ Меѓуагенциски постојан комитет.

сеќавање или воопшто не се сеќаваат на својата земја на потекло, својот јазик итн. Тој, исто така, се темели на погрешниот концепт дека сите мигранти и бегалци можат евентуално да се вратат „дома“, без разлика на должината на нивниот престој, колку добро се интегрирале или условите во земјата на потекло. Тој може да поттикне расистички и антимигрантски кампањи за „враќање дома“ кои често се водат против мигранти од втора генерација, дури и кога тие никогаш не стапнале во земјата каде се родени нивните родители. Згора на тоа, терминот „татковина“ ги обезвреднува заложбите за интеграција на мигрантите и подразбира многу штетно тврдење дека мигрантите не можат, или не треба, да имаат чувство на припадност во земјата во која мигрирале.

Во контекст на внатрешно раселени лица, треба да се користи терминот „место на вообичаен престој“.

●— Злоставување деца

Злоставувањето деца се состои од какво било дејство или неизвршување на дејство што може да биде намерно или случајно и да резултира или има веројатност да резултира со значителна штета врз добросостојбата и развојот на детето. Постојат четири главни категории на злоставување деца: физичко, сексуално и емоционално (понекогаш се нарекува психолошко) злоставување и занемарување. Наместо зборот „злоставување“, често се користи зборот „насилство“. Трговија со луѓе и експлоатација се манифестации на злоставување.

●— Издржливост

„Способноста на еден систем, заедница или општество изложени на опасности да ги издржат, да ги апсорбираат, да ги акомодираат или да се повратат од ефектите на една непогода на навремен и ефикасен начин, вклучувајќи и преку презервација и реставрирање на нивните суштински основни структури и функции.“

Меѓународна стратегија на Обединетите нации за намалување на катастрофи, 2009 год.

Издржливоста се однесува на способноста за „враќање во форма“ или за управување со промената која е последица од некој шок или стрес без да се компромитираат долгорочните изгледи. Издржливоста на една заедница (или на поединец) во однос на потенцијални штетни настани се одредува преку степенот до кој заедницата (или поединецот) ги има потребните ресурси и е способна да се организира пред и за време на потребата. Издржливоста може да се измери на многу начини, како што е колку брзо или во која мера една заедница се враќа назад во нормала по некоја катастрофа.

А

Б

В

Г

Д

Ѓ

Е

Ж

З

С

И

Ј

К

Л

Љ

М

Н

Њ

О

П

Р

С

Т

Ќ

У

Ф

Х

Ц

Ч

Џ

Ш

А
Б
В
Г
Д
Ѓ
Е
Ж
З
С
И
Ј
К
Л
Љ
М
Н
Њ
О
П
Р
С
Т
Ќ
У
Ф
Х
Ц
Ч
Џ
Ш

●— **Изложеност**

Изложеноста се однесува на ситуација во која луѓето, имотот, системите или другите елементи присутни во опасните зони преку таквата присутност се подложни на потенцијални загуби.¹¹

●— **Имигрантски притвор**

Имигрантскиот притвор претставува затворање на поединци без регуларен статус на мигранти во затвори или центри за притвор, привремено или за неопределен временски период, додека нивните случаи се процесираат од страна на властите или судовите. Според меѓународните стандарди за човекови права, имигрантскиот притвор треба да е пропишан со закон, како мерка во краен случај, и само за најкратки временски периоди и кога на располагање нема друга помалку рестриктивна мерка. Државите треба да преземат чекори за да спроведат алтернативни мерки на имигрантскиот притвор. Децата не треба да се притвораат врз основа на нивниот статус на мигранти или нерегуларен влез во земјата.

●— **Катастрофа**

„Сериозен прекин во функционирањето на една заедница или општество кој вклучува широко распространети човечки, материјални, економски или еколошки загуби и влијанија и кој ја надминува способноста на засегнатата заедница или општеството да се справи со ваквиот прекин користејќи ги сопствените ресурси.“

Меѓународна стратегија на Обединетите нации за намалување на катастрофи, 2009 год.

Најчесто, катастрофите се опишуваат како резултат од комбинација на изложеност на непогода, присутните услови на ранливост и недоволниот капацитет или мерки за намалување или справување со потенцијалните негативни последици. Ефектите од катастрофата можат да вклучат изгубени животи, повреда, оштетување имот, уништување на основните средства, раселување и други исходи.

●— **Клаузули за исклучок**

Клаузулите за исклучок се законски одредби од Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година кои ги негираат бенефициите за меѓународната заштита на лицата кои во други околности би се квалификувале да добијат статус на бегалци.

¹¹ Меѓународна стратегија на Обединетите нации за намалување на катастрофи, 2009 година.

Во Конвенцијата од 1951 година, клаузулите за исклучок се наоѓаат во членовите 1Г, 1Д и 1Ѓ. Овие клаузули се применуваат за следниве категории: лица кои добиваат заштита или помош од агенциите на Обединетите нации поразлични од Високиот комесар за бегалци при Обединетите нации (на пр., Агенцијата на ОН за помош на палестинските бегалци на Блискиот Исток); лица кои властите на земјата ги признале дека имаат права и обврски поврзани со поседувањето државјанство во нивната земја на престој; лица кои можеби извршиле криминал против мирот, воен криминал, криминал против човештвото, сериозен неполитички криминал или дејства спротивни на целите и принципите на Обединетите нации.

●— Клаузули за престанок на важење

Клаузулите за престанок на важење се законски одредби што ги утврдуваат условите во кои престанува важењето на статусот на бегалец, бидејќи тој повеќе не е потребен или оправдан. Клаузулите за престанок на важење можат да се најдат во член 1В од Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година.

●— Клима

„Во потесна смисла на зборот, клима вообичаено се дефинира како просечните временски услови [...] во текот на период од неколку месеци до илјадници или милиони години. Класичниот период за извлекување просек од овие варијабли е 30 години, онака како што е дефинирано од Светската метеоролошка организација.“

Меѓувладин панел за климатски промени, 2012 год.

●— Климатски промени

„Климатските промени се однесуваат на промена на состојбата на климата што може да се идентификува (на пр., преку користење статистички податоци) преку промените на просечната состојба и/или варијабилноста на нејзините одлики и продолжува во текот на подолг период, обично во период од децении или подолго.“

Меѓувладин панел за климатски промени, 2012 год.

Терминот „климатски промени“ обично се употребува како скратена форма за антропогенски (т.е. предизвикани од човекот) климатски промени. Треба да се направи разлика меѓу климатски промени и варијабилност на климата.

А

Б

В

Г

Д

Ѓ

Е

Ж

З

С

И

Ј

К

Л

Љ

М

Н

Њ

О

П

Р

С

Т

Ќ

У

Ф

Х

Ц

Ч

Џ

Ш

А
Б
В
Г
Д
Ѓ
Е
Ж
З
С
И
Ј
К
Л
Љ
М
Н
Њ
О
П
Р
С
Т
Ќ
У
Ф
Х
Ц
Ч
Ш

●— Колективно спогодување

Колективното спогодување ги опфаќа сите преговори што се водат меѓу работодавачот, група работодавачи или една или повеќе организации на работодавачи, од една страна, и една или повеќе организации на работници, од друга страна. Со таквите преговори може:

- (а) да се одредат условите за работа и условите за вработување; и/или
- (б) да се регулираат односите помеѓу работодавачите и работниците; и/или
- (в) да се регулираат односите помеѓу работодавачите или нивните организации и организацијата или организациите на работниците.¹²

Работниците мигранти го уживаат човековото право да се организираат. Меѓународните стандарди за труд помагаат во заштитата на колективното спогодување преку обесхрабрување на земјите да ги кршат правата на работниците за здружување и колективно спогодување.¹³

●— Криумчар (на мигранти)

Криумчар е посредник кој пренесува едно лице, со негова согласност, за да го пренесе на неовластен начин преку меѓународно признаена државна граница.¹⁴ Криумчарот задолжително не е незаконен трговец, бидејќи тој/таа не секогаш има намера да го експлоатира тоа лице.

●— Криумчарено лице/мигрант

„Криумчарено лице“ или „криумчарен мигрант“ е мигрант кој добива помош, преку давање финансиска или материјална корист на трета страна, за да се стекне со нерегуларен влез во една држава каде што тој или таа не е државјанин или постојан жител.

●— Криумчарење (на мигранти)

„Овозможувањето, со цел да се стекне, директно или индиректно, финансиска или друга материјална корист, на [нерегуларен] влез на едно лице во држава каде лицето не е државјанин или постојан жител.“

Член 3(а), Протокол на Обединетите нации против криумчарење на мигранти по копно, море или воздух,

¹² Конвенција на МОТ за колективно спогодување, 1981 година (бр. 154).

¹³ Конвенција на МОТ за слобода на здружување и заштита на правата за организирање, 1948 година (бр. 87).

¹⁴ Меѓународна организација за миграција, Меѓународното право за миграција.

со кој се дополнува Конвенцијата на Обединетите нации против транснационален организиран криминал, 2000 год. Кримчарењето, спротивно на нелегалната трговија, не налага елемент на експлоатација ниту на принуда, или прекршување на човековите права.

●— Ксенофобија

„Ксенофобијата ја сочинуваат силно негативни перцепции и практики кои дискриминираат група на лица што не се државјани врз основа на нивното странско потекло или националност [...]“

Чинови на насилство, агресија и бруталност кон мигрантските групи претставуваат екстремни и интензивирани форми на ксенофобија.“

УНДП, Извештај од истражувањето за развој на човештвото 2009/47, Ксенофобија, меѓународна миграција и човеков развој, септември 2009 год.

Ксенофобијата е двосмислен термин. Таа може да биде насочена против групи на лица кои не се државјани, но, исто така, може да се темели на перцепцијата дека една личност е аутсајдер или странец. Оттука, ксенофобијата се заснова на реална или перципирана „состојба на страност“.

●— Лице без државјанство

„Терминот ‘лице без државјанство’ значи лице кое не се смета за државјанин на некоја држава во смисла на нејзините закони.“

Конвенција за статусот на лица без државјанство, 1954 год, член 1
Постојат многу сценарија кои можат да доведат едно лице да нема државјанство. На пример, едно лице може да биде без државјанство кога државата се распаѓа и се дели во различни држави, или преку процес на деколонизација. Другите примери вклучуваат конфликтни закони кои се однесуваат на начинот на кој се дава државјанство (државјанство преку потекло наспроти раѓање на територијата), или кога заведувањето на новородените не се случува систематски и нерегистрираните деца подоцна не се во можност да го докажат своето државјанство.¹⁵

●— Мигрант

Не постои меѓународно призната дефиниција за мигранти. Политиката за миграција на Меѓународната федерација на друштвата на Црвениот крст и Црвената полумесечина ги опишува мигрантите како луѓе кои ја

¹⁵ Висок комесар за бегалци при Обединетите нации.

А
Б
В
Г
Д
Ѓ
Е
Ж
З
С
И
Ј
К
Л
Љ
М
Н
Њ
О
П
Р
С
Т
Ќ
У
Ф
Х
Ц
Ч
Џ
Ш

напуштаат или пребегуваат од местата на вообичаен престој за да одат на ново место, преку меѓународните граници или во рамки на нивната држава, со цел да бараат подобри или побезбедни перспективи. Миграцијата може да биде присилна или доброволна, но во најголем број случаи таа претставува комбинација на избор и ограничувања, како и намера за живеење во странство за подолг временски период.

Иако барателите на азил и бегалците често патуваат заедно со мигрантите во таканаречени „мешани текови“, тие имаат специфични потреби и се заштитени со специфична правна рамка, па затоа генерално не треба да се ставаат во иста група со мигрантите.

● Мигрантски коридор

Мигрантски коридор претставува мигрантска патека за премин меѓу две различни земји по која се движат поединци кои се родени или се државјани на некоја земја за да стигнат во друга земја.¹⁶

● Миграција на трудот

Миграција на трудот се дефинира како движење на лица од една во друга географска локација со цел да најдат вработување што подразбира добивка. Меѓународната миграција на трудот вклучува преминување на границите за истите цели. Од аспект на економската теорија, не постои разлика помеѓу внатрешна (на пр., од рурална во урбана средина) и меѓународна миграција на трудот. Разликите потекнуваат од правните прашања што се појавуваат доколку некој сака да прифати работен однос во странска земја или кога работодавачот посегнува надвор од границите за да регрутира работник.

Во 2013 година, се проценуваше дека во светот има 232 милиони меѓународни мигранти (дефинирани како лица кои се надвор од нивната земја на потекло за период од 12 месеци или повеќе) и се проценуваше дека приближно половина од нив се економски активни (т.е. се вработени или бараат вработување). Навистина, денес миграцијата е тесно поврзана, директно или индиректно, со светот на работа. Освен поединците кои ги преминуваат границите во потрага по вработување, членовите на нивните семејства што ги придружуваат, исто така, може да завршат на пазарот на трудот во земјата на дестинација; додека можностите за обуки и образование во странските земји можат да доведат до вработување, како два примера.

● Мобилност на трудот

Мобилноста на трудот генерално се дефинира како движење на работниците меѓу професии или движење меѓу географски локации.

¹⁶ Меѓународна организација за миграција, Меѓународното право за миграција.

● Најдобар интерес на детето

„Во сите активности кои се однесуваат на децата, од примарно значење се најдобрите интереси на детето без оглед дали ги спроведуваат јавните или приватните институции за социјална заштита, судовите, административните органи или законодавните тела.“

Конвенција на Обединетите нации за правата на детето, 1989 год., член 3

Ова значи дека владините тела, невладините организации и други засегнати чинители, а во некои случаи и медиумите, треба да дадат најголема важност на потребите на детето кога преземаат дејствија кои се однесуваат на дете или кога носат одлуки кои влијаат врз него/неа. Ова не значи дека не можат да се земат предвид и други согледувања, но тие не треба да преовладуваат над интересите на детето. Исто така, понекогаш може да се чини дека правата и интересите на детето се контрадикторни. Во такви случаи, потребно е да се балансираат овие спротивставени потреби за донесените одлуки да го поддржат најпозитивниот исход за детето.

● Најлоши форми на детски труд

„(а) сите форми на ропство или практики слични на ропство, како што се продавање и трговија со деца, должничко ропство и кметство и присилна или задолжителна работа, вклучувајќи и присилна или задолжителна регрутација на деца за користење во вооружен конфликт;

(б) користењето, набавувањето или нудењето на дете за проституција, производство на порнографија или порнографски перформанси;

(в) користењето, набавувањето или нудењето на дете за незаконски активности, конкретно за производство и трговија со дроги онака како што е дефинирано во релевантните меѓународни договори;

(г) работа за која, по својата природа или поради околностите во кои се извршува, веројатно е дека им штети на здравјето, безбедноста или моралите на децата.“

Конвенција на МОТ за забрана и итна акција за елиминирање на најлошите форми на детски труд, 1999 год. (бр.182)

А

Б

В

Г

Д

Ѓ

Е

Ж

З

С

И

Ј

К

Л

Љ

М

Н

Њ

О

П

Р

С

Т

Ќ

У

Ф

Х

Ц

Ч

Џ

Ш

А
Б
В
Г
Д
Ѓ
Е
Ж
З
С
И
Ј
К
Л
Љ
М
Н
Њ
О
П
Р
С
Т
Ќ
У
Ф
Х
Ц
Ч
Џ
Ш

● **Намалување на ризикот од катастрофа**

„Концептот и практиката на намалување на ризиките од катастрофи преку систематски напори за анализирање и управување со причинските фактори на катастрофите, вклучувајќи и преку намалена изложеност на непогоди, намалена ранливост на луѓето и на имотот, паметно управување со земјиштето и животната средина, и подобрена подготвеност за несакани настани.“

Меѓународна стратегија на Обединетите нации за намалување на катастрофи, 2009 год.

Ризик од катастрофа во своето значење упатува на: а) цел на јавната политика; и б) мерки применети за да се постигне оваа цел.

● **Недокументиран работник мигрант**

Недокументиран работник мигрант е лице кое е ангажирано во работен однос без овластување или без овластување за вршење на специфичната работа за која е ангажирано (т.е. на овие лица им е дозволено на работат, но само во одреден сектор итн.). Овластувањето за работа честопати е поврзано со единствен работодавач и зависи од тоа дали работодавачот ќе поднесе барање и/или ќе ги поднесе разните документи и ќе го плати надоместокот. Во вакви услови, работниците мигранти се ранливи на губење на нивниот статус или на нерегуларна работа во лоши услови, со ветување дека работодавачот ќе го регулира нивниот статус или под лажно претворање дека веќе го сторил тоа.

● **Нелегален мигрант**

Терминот „нелегален мигрант“ никогаш не треба да се користи. Како и сите други луѓе, мигрантите не се „нелегални“. Тие или се наоѓаат во „нерегуларна“ ситуација или се „недокументирани“. Терминот „нелегален“ не е точен; тој дава погрешна претстава, придонесува за негативно стереотипизирање и ги криминализира мигрантите. Нерегуларен влез и престој претставуваат административни прекршоци, а не кривични прекршоци и тие не вклучуваат криминал против луѓето, имотот или националната безбедност, како што е забележано од Специјалниот известувач за човековите права на мигрантите при Обединетите нации.¹⁷ Во 1975 година, Генералното собрание на ОН усвои резолуција со која се налага органите на Обединетите нации и засегнатите

¹⁷ Извештај на Специјалниот известувач за човекови права на мигранти при Обединетите нации до Советот за човекови права (A/HRC/20/24).

специјализирани агенции да го користат терминот „недокументирани или нерегуларни работници мигранти“ во сите официјални документи, за да се дефинираат оние работници кои нерегуларно и/или скришно влегуваат во друга земја за да најдат работа.¹⁸

Слично на тоа, никогаш не е соодветно на барателите на азил или бегалците да се упатува како на „нелегални мигранти“. Од една страна, нивните причини за движење се различни од оние на мигрантите, а, од друга страна, меѓународното право признава дека оние кои бегаат од конфликт или прогон можеби мораат да ги преминат меѓународните граници без овластување и не треба да бидат казнети поради тоа.

Во април 2013 година, новинската агенција *Асошиетед прес* го смени својот прирачник за стилот на известување за да го направи користењето на терминот „нелегален мигрант“ неточно, изјавувајќи дека терминот „нелегален“ треба „да упатува само на дејство, не и на лице“. Неколку други медиумски групации донесоа иста одлука.

● **Нелегален трговец**

Нелегален трговец е лице кое извршува дело нелегална трговија и оттука е вклучено во движењето на лица за целите на експлоатација.

● **Неповратни**

Неповратните мигранти не можат да се вратат или да бидат депортирани во нивните земји на потекло, на пример, поради грижи за човековите права, недостиг на можности за безбеден премин, или проблеми во добивањето неопходни документи од нивната земја на потекло. Во исто време, на овие мигранти не им се дава формална дозвола да останат во земјата на дестинација или формален статус на престој. Ова води кон продолжени или недефинирани периоди на правна и административна несигурност, со ограничен пристап до услугите и ризик од често лишување од слобода и притворање, често за подолг временски период. Терминот „неповратни“ се претпочита пред „непоместиви“, бидејќи вториот инсинуира дека еден поединец нема самоопределување и ја креира перцепцијата дека тие се физички товар врз земјата на дестинација.

● **Нерегуларен или недокументиран мигрант**

Не постои универзално прифатена правна дефиниција за нерегуларен мигрант. Нерегуларен мигрант може да се опише како лице кое, поради

¹⁸ Резолуција бр.3449 на Генералното собрание на Обединетите нации, 2433-та пленарна седница, 9 декември 1975 година.

А
Б
В
Г
Д
Ѓ
Е
Ж
З
С
И
Ј
К
Л
Љ
М
Н
Њ
О
П
Р
С
Т
Ќ
У
Ф
Х
Ц
Ч
Џ
Ш

нерегуларниот влез, истекувањето на неговата виза, одбивањето на неговото барањето за азил или поради други причини, нема правен статус во земјата на транзит или во земјата на дестинација.¹⁹

Глобалната комисија за меѓународна миграција ги дефинира нерегуларните мигранти како оние „кои влегуваат или остануваат во една земја без овластување, оние кои се криумчарени или жртви на трговија со луѓе преку меѓународна граница, како и неуспешните баратели на азил кои не ја испочитувале наредбата за депортација“. Се препорачува да се користи терминот „нерегуларен“ наместо „нелегален“, затоа што вториот термин подразбира криминална конотација и честопати ќе биде правно неточен и за истиот се смета дека ги негира човечноста на мигрантите и нивното право да бидат признаени како лица пред законот. Во случај на баратели на азил и бегалци, тој термин, исто така, не ја признава заштитата што ја гарантира меѓународното право за бегалци од казнување на неовластениот влез или престој на оние кои бегаат од конфликт или прогон.

Во 2010 година, Глобалната група за миграција ја изрази својата длабока загриженост за човековите права на меѓународните мигранти кои се наоѓаат во нерегуларна ситуација ширум целиот свет, заклучувајќи дека постои поголема веројатност тие да се соочуваат со дискриминација, исклучување, злоставување и експлоатација. Глобалната група за миграција забележа дека нерегуларната ситуација во која може да се најдат меѓународните мигранти не треба да ги лиши од нивната човечност или нивните човекови права.²⁰

● **Нерегуларен или неовластен влез или прифаќање**

„[Нерегуларен] влез“ значи преминување на државната граница без исполнување на неопходните барања за [регуларен] влез во државата-примател.“

Протокол против криумчарење мигранти по копно, море и воздух, со кој се дополнува Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал, 2000 год., член 3(б)

● **Нерегуларна миграција**

Нерегуларната миграција претставува прекугранично движење кое се случува надвор од регулаторните норми на земјите на потекло, земјите на транзит и земјите на дестинација. Од перспектива на земјата на

¹⁹ Глобална група за миграција, Меѓународната миграција и човековите права, 2008 година.

²⁰ Изјава на Глобалната група за миграција за човековите права на мигранти во нерегуларна ситуација, 30 септември 2010 година.

дестинација, таа претставува влез, престој или работа во една земја, без потребните овластувања или документите потребни во согласност со регулативите за имиграција.

Од перспектива на земјата на потекло, нерегуларноста, на пример, се појавува во случаи кога едно лице преминува меѓународна граница без валиден пасош или патнички документ или кога тоа не ги исполнува административните барања за напуштање на земјата.²¹

● **Ниско платен наспроти ниско квалификуван труд**

Терминот „ниско платен труд“ понекогаш се користи за да се дефинираат работниците во одредени сектори на вработување според износот што им се исплаќа. Ниско платените сектори вклучуваат домашна работа, градежна работа, земјоделска работа и други форми на физички труд кои се сметаат за валкани, опасни и тешки.

Друг вообичаен термин е „ниско квалификуван труд“. Тој треба да се користи со внимателност, затоа што може да подразбира негативен вредносен суд во однос на искуството, вештините и капацитетот за развој на работниците. Исто така, овој термин не го зема предвид фактот дека постојат мноштво нивоа на вештини во рамки на генералната рубрика „ниско квалификуван труд“ и дека работниците се обучени и поседуваат знаење, компетенции и ефикасност во извршувањето на нивната работа. Внимателност е потребна и кога овој термин се користи во однос на работниците мигранти. Многу од нив се затворени само во одредени сектори без оглед на нивните вештини. Жените се особено подложени на дискриминација која ги оградува да работат само во ниско платените сектори.

● **Одредување на статус на бегалец**

Одредувањето на статус на бегалец го сочинуваат правни и административни постапки што ги презема Високиот комесар за бегалци при Обединетите нации и/или државите за да се утврди дали еден поединец треба да биде признаен како бегалец во согласност со националното и меѓународното право.

● **Пазар на трудот**

Пазар на трудот се однесува на активностите за ангажирање и понудување одреден вид труд за извршување конкретни работни места и на процесот за одредување колку треба да им се плати на оние кои

21 Меѓународна организација за миграција, Меѓународното право за миграција.

А

Б

В

Г

Д

Ѓ

Е

Ж

З

S

И

Ј

К

Л

Љ

М

Н

Њ

О

П

Р

С

Т

Ќ

У

Ф

Х

Ц

Ч

Џ

Ш

А
Б
В
Г
Д
Ѓ
Е
Ж
З
С
И
Ј
К
Л
Љ
М
Н
Њ
О
П
Р
С
Т
Ќ
У
Ф
Х
Ц
Ч
Ш

извршуваат одредени задачи. Освен тоа, дефиницијата го опфаќа начинот на кој се движат платите и мобилноста на работниците меѓу различни работни места и работодавачи. Изразот „пазар на трудот“ не значи дека постои физички пазар, туку дека пазарот на трудот треба да се гледа како „место“ во економската теорија каде што постои интеракција меѓу побарувачката и понудата на работна сила. Пазарот на трудот како целина е поделен на голем број потпазари, вклучувајќи регионални и секторски пазари, како и пазари за специфична трговија, вештини и категории на лица.

● Пасторалисти (пасторални заедници)

Пасторалните заедници, кои главно се наоѓаат во Африка, се оние заедници каде што значителен дел од комбинираната вкупна вредност на производството што се пласира на пазарот и вредноста на производството за сопствено издржување што го користат домаќинствата доаѓа од одгледување добиток или активности поврзани со сточарството. Заедниците имаат висок степен на мобилност и се водени од потребата за управуван пристап до вода и до пасишта. Ова често се случува без оглед на државните граници.

Мониторинг центарот за внатрешно раселување ги дефинира внатрешно раселените пасторалисти како „лица или заедници кои го изгубиле пристапот до своето вообичаено место за пасторален живот:

- како резултат на или со цел да ги избегнат влијанијата на конфликт, насилство, прекршувања на човековите права, борби меѓу добитокот, природни или катастрофи предизвикани од човекот, или слични ненадејни настани што подразбираат почеток на таква ситуација;
- како резултат на суша, деградација на животната средина или слични процеси што подразбираат бавен почеток на такви ситуации;
- поради директна интервенција од државата или од приватни чинители;
- или поради комбинација, последователност или акумулација на некои од горенаведените причини, и кои не преминале некоја меѓународно призната државна граница.“

● Повратници

Повратници се поранешни мигранти или раселени лица кои се вратиле во своите домови. Во многу контексти, повратниците се соочуваат со ризикот да станат внатрешно раселени кога тие не се во можност

да се вратат во своите домови и на своето земјиште поради тековна небезбедност, на пример, и/или не се во можност да најдат трајно решение.

●— Постапки и приоди соодветни за деца

Постапките и приодите соодветни за деца претставуваат начини за работа и постапки кои гарантираат дека услугите се обезбедени на начин кој ги почитува правата на детето, земајќи ги предвид неговата возраст и развојот.

●— Принцип на непротерување

Принципот на непротерување е суштински принцип на меѓународното право за бегалци кој им забранува на државите да избркаат или да вратат (*протераат*) „бегалец“ на кој било начин, назад до границите на териториите каде неговиот живот или слобода би биле загрозени поради неговата раса, религија, националност, припадност на одредена социјална група или политичко мислење“. Овој принцип е јасно изразен во член 33 од Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година. Тој, исто така, е нашироко признат како правило на меѓународното обичајно право и, оттука, тој е обврзувачки за сите држави, без оглед дали тие се потписнички на Конвенцијата од 1951 година или не.

●— Принцип на семејна единица

Заштитата на правото на семеен живот и семејното единство ја гарантираат неколку инструменти за човекови права, вклучувајќи ги и Универзалната декларација за човекови права (член 16), Меѓународниот пакт за граѓански и политички права и Конвенцијата на Обединетите нации за правата на детето. Според разните одредби, правото на семеен живот може да биде основа за давање дозвола за престој и работа, статус на бегалци и државјанство на членови на семејствата на бегалците и мигрантите. Кога сопружниците и издржуваниите лица се стекнуваат со статус на бегалци преку примена на принципот за семејно единство, се вели дека тие уживаат „изведен статус“.

●— Природна непогода

„Природниот процес или појава кој може да предизвика загуба на животи, повреди или други влијанија врз здравјето, оштетување на имотот, загуба на услови и услуги за издржување, социјални и економски нарушувања или еколошка штета.“

Меѓународна стратегија на Обединетите нации за намалување на катастрофи, 2009 год.

А

Б

В

Г

Д

Ѓ

Е

Ж

З

С

И

Ј

К

Л

Љ

М

Н

Њ

О

П

Р

С

Т

Ќ

У

Ф

Х

Ц

Ч

Џ

Ш

А
Б
В
Г
Д
Ѓ
Е
Ж
З
С
И
Ј
К
Л
Љ
М
Н
Њ
О
П
Р
С
Т
Ќ
У
Ф
Х
Ц
Ч
Џ
Ш

Природните непогоди се поткатегија на сите катастрофи и ја поттикнале појавата на терминот „природни катастрофи“ поради важната улога што ја играат непогодите, особено големите катастрофи. Природните непогоди вклучуваат метеоролошки настани или процеси поврзани со дождови, ветрови и екстремни температури, како што се поплави, бури, суши, жешки и ладни бранови, лизгање на земјиште и пожари, и географски настани, како што се вулкански ерупции и земјотреси. Често тука се вклучуваат и биолошките непогоди, како што е наезда на инсекти или глодачи и епидемии. Понекогаш, непогодите дејствуваат во комбинација (на пр., цунами предизвикано од земјотрес, лизгање на земјиште поради дожд, поплави предизвикани од циклони). Процесите како што е урбанизација, деградација на животната средина и климатските промени ги оформуваат и ги конфигурираат непогодите, со што разделувањето на природните и човечките причини за ваквите непогоди станува многу тешко.

● Присилен труд

„Секоја работа или услуга што е изнудена од некое лице под закана за каква било казна и за која лицето не се понудило доброволно.“

Конвенција на МОТ за присилен труд, 1930 год. (бр. 29), член 2
Забраната за присилен труд во сите нејзини форми се смета за безусловна норма на меѓународното право за човекови права, и оттука таа е апсолутно обврзувачка и не се можни никакви отстапувања од неа. Принципот од Конвенциите на МОТ бр. 29 и бр. 105 што се однесуваат на присилниот труд се универзално прифатени и одобрени и тие станаа неразделив дел од темелните човекови права.²²

Во последните години, постојаното користење на присилен труд беше предмет на зголемено меѓународно внимание. Во јуни 2012 година, МОТ процени дека во глобални рамки има најмалку 20,9 милиони мажи, жени и деца кои се жртви на присилен труд, што ги засега сите региони.²³ Оние кои изнудуваат или промовираат присилен труд се здобиваат

22 Двете фундаментални конвенции на МОТ за оваа тема, Конвенција за присилен труд, 1930 година (бр. 29) и Конвенција за укинување на присилниот труд, 1957 година (бр. 105) се меѓу најшироко ратификуваните инструменти на МОТ.

23 Од овој вкупен број 18,7 милиони (90 проценти) се експлоатирани од приватни поединци или претпријатија, додека, пак, останатите 2,2 милиони (10 проценти) се присилени да работат од државата или од бунтовничките воени групи. Меѓу оние кои се експлоатирани од приватни поединци или претпријатија 4,5 милиони (22 проценти) се жртви на присилна сексуална експлоатација и 14,2 милиони (68 проценти) се жртви на експлоатација преку присилна работа. За повеќе информации, погледнете МОТ: *Глобални проценки за присилниот труд: Резултати и методологија*, Женева, 2012 година.

со огромен незаконски профит, при што најзасегнати се секторите на домашна работа, земјоделство, градежништво, производство и забава. Во 2014 година, МОТ процени дека вкупниот профит од користењето присилен труд во приватните економии широм светот изнесува 150 милијарди американски долари годишно.²⁴

Постои огромна дискусија за значењата на термините „трговија со луѓе“ и „присилен труд“, кои понекогаш се користат како синоними или се комбинираат со термините „ропство“ и „слугување“. Треба да се користи прагматичен приод кон дефинициите, признавајќи дека владите, меѓународните организации и другите засегнати страни го протолкувале концептот „трговија со луѓе“, онака како што е дефиниран во Протоколот на ОН за трговија со луѓе, на различни начини во нивните закони, јавни политики и практики. Трговија со луѓе за целите на експлоатација е опфатена во дефиницијата за присилен или задолжителен труд од Конвенцијата на МОТ бр.29.

● Присилна и доброволна миграција

Присилната миграција опишува недоброволен вид на миграција каде што постои елемент на присила. Примерите за ваков вид на присила можат да вклучат еколошки катастрофи, хемиски или нуклеарни катастрофи, глад, трговија со луѓе, војна, конфликт, прекршувања на човекови права итн. Доброволната миграција опишува движење на луѓето по сопствена волја. Сепак, како што мобилноста на луѓето станува поглобална и позачестена, традиционалната разлика меѓу присилната и доброволната миграција станува сè побледа. Ова води до растечки неоспорниот аргумент за решавање на правата на сите мигранти на холистички начин, без разлика на нивните мотиви за мигрирање и нивниот статус на мигранти или статус на престој, додека во исто време се засилуваат заштитите што биле изградени во однос на конкретни групи.²⁵

Во исто време, важно е да се признае суштинската разлика меѓу бегалците, кои не можат да се вратат во своето место на потекло, дури и кога сакаат, и другите мигранти. Унапредувањето на човековите права на сите мигранти е компатибилно со почитувањето на постојната рамка за заштита на бегалците. Грижата за користење инклузивен јазик и подобро признавање и заштита на бегалците не смее да ги замагли потребите на специфичните поединци или групи и меѓународната правна рамка што се развива во однос на нивната заштита.

24 МОТ: *Профит и сиромаштија: економијата на присилниот труд*, Женева 2014 година.

25 Канцеларија на Високиот комесар за човекови права при Обединетите нации, *Миграцијата и човековите права: Подобрување на управувањето со меѓународната миграција врз основа на човековите права*.

А
Б
В
Г
Д
Ѓ
Е
Ж
З
С
И
Ј
К
Л
Љ
М
Н
Њ
О
П
Р
С
Т
Ќ
У
Ф
Х
Ц
Ч
Џ
Ш

●— **Присилно иселување**

„Присилното иселување е трајно или привремено отстранување на поединци, семејства и/или заедници, против нивната волја, од домовите и/или земјиштето што го имаат окупирано, без да им се дадат и да им се овозможи пристап до соодветни форми на правна или друга заштита.“

Комитет за економски, социјални и културни права при Обединетите нации,

Генерален коментар бр. 7: Право на соодветно домување (член 11.1):
присилни иселувања, 1997 год.

●— **Пристојна работа**

Терминот „пристојна работа“ ги сумира аспирациите на луѓето во периодот кога тие се работоспособни. Тој вклучува можности за работа која е продуктивна и носи правичен приход, сигурност на работното место и социјална заштита за семејствата, подобри изгледи за личен развој и социјална интеграција, слобода за луѓето да ги искажат своите проблеми, да се организираат и да учествуваат во одлуките што влијаат врз нивните животи и еднакви можности и третман за сите жени и мажи. „Пристојната работа“ е клучен елемент за постигнување праведна глобализација и намалување на сиромаштијата. Постигнувањето „пристојна работа“ налага создавање работни места, обезбедување права на работното место, социјална заштита и социјален дијалог, каде родовата еднаквост претставува хоризонтална цел.²⁶

●— **Прогон**

Прогонот не беше дефиниран во Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година за да се дозволат неговите постојано променливи форми. Тој продолжува да вклучува злоупотреби на човековите права и сериозни штети, кои можат, но не мора, да имаат повторувачка природа.

●— **Профилирање на внатрешно раселени лица**

Профилирањето на внатрешно раселени лица е колаборативен процес преку кој се собираат податоци за поединци или групи кои биле внатрешно раселени, со цел да се направи информирано застапување во нивно име, да се подобрат интервенциите за заштита и помош и, на крај, да се најде трајно решение за раселувањето.

26 Декларација на МОТ за социјална правда за праведна глобализација, Конференција за меѓународен труд, 97 сесија, Женева, 10 јуни 2008 година.

●— **Работник мигрант**

„Терминот ‘работник мигрант’ се однесува на лице кое ќе биде ангажирано или било ангажирано да извршува активност за која добива надомест во држава каде што тој или таа не е државјанин.“

Конвенција на Обединетите нации за заштита на правата на работниците мигранти и членовите на нивните семејства, 1990 год., член 2(1)

●— **Разделени деца**

Разделени деца се оние кои се разделени од обата родител, или од нивниот претходен законски или обичаен старател, но не се задолжително разделени и од нивните роднини. Оттука, тие можат да вклучат деца кои се придружувани од други возрасни членови на семејството.

●— **Ранливост**

„Карактеристиките и околностите на една заедница, систем или основни средства кои ја прават истата да биде подложна на штетните ефекти од некоја непогода.“

Меѓународна стратегија на Обединетите нации за намалување на катастрофи, 2009 год.

Во контекст на намалување на ризикот од катастрофи, ранливоста дефинира дали луѓето или имотот ќе претрпат штети и загуби кога се изложени на некоја непогода. Постојат многу аспекти на ранливоста што се јавуваат поради различни физички, социјални, економски и еколошки фактори. Примери за ранливост вклучуваат: лошо проектирање и изградба на згради, несоодветна заштита на основните средства, недостиг на јавни информации и свест, ограничено официјално признавање на ризиците и мерки за подготвеност, и негрижа за управувањето со животната средина.

●— **Раселено население**

Раселено население се групи луѓе или поединци кои го напуштаат местото на вообичаен престој најчесто поради ненадејно влијание (или закана за ненадејно влијание), како што е земјотрес, поплава или конфликт, како механизам за справување и со намера да се вратат. Раселувањето може да биде во рамките на една земја или во меѓународни граници.

●— **Раселување поради катастрофа**

Раселувањето поради катастрофа е раселување кое е резултат на

А

Б

В

Г

Д

Ѓ

Е

Ж

З

С

И

Ј

К

Л

Љ

М

Н

Њ

О

П

Р

С

Т

Ќ

У

Ф

Х

Ц

Ч

Џ

Ш

А
Б
В
Г
Д
Ѓ
Е
Ж
З
С
И
Ј
К
Л
Љ
М
Н
Њ
О
П
Р
С
Т
Ќ
У
Ф
Х
Ц
Ч
Џ
Ш

закана и/или ефекти од катастрофите. Ова вообичаено упатува и на катастрофи поврзани со природни непогоди кои не се должат на настани или процеси. Недоброволниот карактер на движењето е од централно значење за дефиницијата на раселувањето. Тоа вклучува луѓе кои се принудени да ги напуштат своите домови и луѓе кои се евакуирани за да ги избегнат ефектите што произлегуваат од заканата за катастрофа.

Широко е прифатено дека најголемото мнозинство лица кои се раселени поради катастрофи се внатрешно раселени лица. Помал број луѓе се раселува преку границите. Кога ова прекугранично движење е поврзано со временските услови или настани поврзани со климата, како што се поплави и бури, честопати погрешно е применет терминот „климатски бегалци“. Не постои правна рамка и се појавува сериозна правна празнина во однос на прекуграничните движења поради катастрофи.

Погрешните термини што се користат за да се опише раселувањето поради катастрофи вклучуваат „раселување поради климатски промени“, „раселување како последица на климатските промени“ или „раселување поради природни непогоди“. Во однос на климатските промени, овие фрази се неточни, затоа што ова раселување сè уште не може да се припише на климатските промени. Сепак, Меѓувладиниот панел за климатски промени сугерираше дека постои добра причина за да се смета дека зачестеноста и интензитетот на овие катастрофи може да се зголеми во иднина како резултат на климатските промени предизвикани од човекот во комбинација со социоекономските и демографските трендови. Што се однесува до раселувањето поради природни непогоди, важно е да се напомене дека раселувањето не мора да е предизвикано од природен „настан“ или непогода – поплава, бура или земјотрес, туку станува збор за катастрофа што произлегува од таков настан. На пример, лошата постојна инфраструктура која не може да ги издржи таквите опасности за некои лица може да резултира со раселување поради катастрофа.

● Регрутација

Регрутацијата на работниците мигранти се случува преку неформални и формални мрежи кои се обидуваат да ги спојат побарувачката и понудата на пазарот на трудот. Честопати, оваа улога ја имаат приватните агенции за вработување и тие ги преговараат условите за вработување со работодавачите во име на мигрантот. Конвенцијата на МОТ за приватни агенции за вработување од 1997 година (бр. 181), во член 8 пропишува дека „кога работниците се регрутираат во една земја за работа во друга земја, засегнатите страни треба да разгледаат склучување билатерални договори за да се спречат злоупотреби и измамнички практики при регрутацијата, сместувањето и вработувањето.“

Приватните агенции за вработување имаат легитимна улога на пазарот на трудот. Сепак, постојат грижи за пролиферација на неформални брокери на трудот, кои понекогаш можат да го зголемат ризикот од злоупотреба, присилен труд или трговија со луѓе меѓу работниците мигранти.²⁷

Во еден правичен аранжман за регрутација, приватните агенции за вработување не им наплатуваат, директно или индиректно, во целост или во дел, какви било надоместоци или трошоци на работниците.²⁸

●— Ризик од катастрофа

Ризикот од катастрофа е веројатноста да се случи катастрофа на одредено место во текот на одреден временски период.²⁹ Ризикот од катастрофа често се дефинира со користење на формулата: ризик од катастрофа = непогода x изложеност x ранливост. Оваа дефиниција за ризик од катастрофа го отсликува концептот на катастрофите како исход од постојано присутните ризични услови.

●— Родово-базирано насилство

Родово-базираното насилство се однесува на насилство извршено врз поединци врз основа на нивниот род или перципиран род. Тоа е поширок термин од „семејно насилство“ што подразбира насилство во домот или во рамките на семејството. Родово-базираното насилство може да се случи секаде.

Тоа вклучува дејства кои понекогаш се нарекуваат „злосторства во одбрана на честа“ или „убиства во одбрана на честа“. Кога жртвите се жени мигранти, користењето на овие термини сугерира дека „честа“ на жената и перципираната должност на мажот за нејзино контролирање се специфични за заедниците на мигранти (посебно за муслиманските заедници). Во суштина, патријархалните ставови што можат да резултираат со такво насилство не се ограничени само на мигрантите, мизогинијата се манифестира на различни начини во различни средини и таканаречените злосторства во одбрана на честа се однесуваат на одржувањето на перципираната чест на мажот. Затоа се претпочита користење на терминот „насилство врз жените“. При справување со

27 Трошок на присила, Глобален извештај за последователните акции преземени во Декларацијата за фундаменталните принципи и правата на работното место, Женева 2009 година.

28 Конвенција на МОТ за приватните агенции за вработување, 1997 година (бр. 181), член 7.

29 Меѓународна стратегија на Обединетите нации за намалување на катастрофи, 2009 година.

А

Б

В

Г

Д

Ѓ

Е

Ж

З

S

И

Ј

К

Л

Љ

М

Н

Њ

О

П

Р

С

Т

Ќ

У

Ф

Х

Ц

Ч

Џ

Ш

А
Б
В
Г
Д
Ѓ
Е
Ж
З
С
И
Ј
К
Л
Љ
М
Н
Њ
О
П
Р
С
Т
Ќ
У
Ф
Х
Ц
Ч
Џ
Ш

слоевите на родовата и расната дискриминација што го продолжуваат до бесконечност родово-базираното насилство против жените мигранти, од суштинско значење е да се користи јазик кој не ја потхранува идејата дека мигрантите се „другите“ и да се стави фокус на вообичаените искуства за социјални нееднаквости.

Активистите за правата на жените претпочитаат уште поголема прецизност кога станува збор за жените мигранти. Во контекст на родово-базираното насилство, некои од нив се залагаат за користење на терминот „лица кои преживеале насилство“ наместо „жртви“, за да се нагласи дека жените мигранти не треба да дефинираат само во однос на нивните искуства како жртви.

●— Сезонски работник

„Терминот ‘сезонски работник’ се однесува на работник мигрант чијашто работа, по нејзиниот карактер, зависи од сезонските услови и се изведува само во текот на определен дел од годината.“

Меѓународна конвенција за заштита на правата на работниците мигранти и нивните семејства, 1990 год, член 2

Терминот „сезонски работник“ се претпочита за користење пред термините како што е „гостински работник“, кој подразбира однос меѓу гостин и домаќин што не се заснова на еднакви работнички права. Мигрантите често се соочуваат со тешкотии при наоѓање постојано вработување и пополнуваат многу времени работни позиции како сезонски работници, соочувајќи се со чести транзиции од една до друга работа. Нивниот реален престој ретко е од привремен карактер, бидејќи тие често се преселуваат за да ја пополнат побарувачката во, на пример, различни земјоделски сектори во текот на годината.

●— Слобода на движење

„Секој има право на слобода на движење и живеалиште во рамките на границите на секоја држава.“

Секој има право да ја напушти земјата, вклучувајќи ја и својата сопствена земја, како и да се врати во својата земја.“

Универзална декларација за човековите права, 1948 год., член 13

Иако слободата на движење претставува темелно право според Универзалната декларација за човековите права и не става ограничувања за тоа на кого се однесуваат овие права, важно е да се забележи дека законите или уставот на конкретни држави можат да го ограничат ова право во случај на мигранти кои не се регуларни жители.

Член 12 од Меѓународниот пакт за граѓански и политички права (1966 година) го инкорпорира ова право во правото од меѓународни договори и укажува на можни ограничувања на правото на слобода на движење, на следниов начин:

(а) Секое лице што легално се наоѓа на територијата на некоја држава има право слободно да се движи во неа и слободно да го избере своето место на живеење.

(б) Секое лице има право да ја напушти која и да е земја, вклучувајќи ја и својата.

(в) Погоре наведените права може да бидат ограничени само ако овие ограничувања се предвидени со закон, ако тие се потребни заради заштита на националната безбедност, на јавниот ред, на јавното здравје или на моралот или на правата и слободата на други лица, и ако се во согласност со другите права што ги признава овој Пакт.

(г) Никој не може произволно да биде лишен од правото да влезе во својата земја.³⁰

●— Слобода на здружување

Слободата на здружување и правото на организирање се фундаментални принципи на слободата за остварување на правата на работниците и работодавачите, без разграничување, да се здружуваат со цел да ги унапредуваат и да ги бранат своите интереси. Работниците и работодавачите имаат право да формираат и да се придружат кон организации по сопствен избор. Тоа значи дека работниците треба да бидат заштитени од дискриминација поради членство во синдикати, и особено од одбивањето да бидат вработени поради нивното членство во синдикат или учество во синдикални активности. Исто така, тоа значи дека организациите на работници и работодавачи се заштитени од дејства на меѓусебно попречување кои се осмислени за да промовираат доминација, финансирање или контрола.³¹

●— Социјална правда

Социјална правда, онака како што е дефинирана во Декларацијата на Меѓународната организација за труд за социјална правда за

30 Комитетот за човекови права при Обединетите нации забележа (Генерален коментар бр. 15) дека сите странци можат да уживаат заштита според Пактот, дури и во однос на влез и живеалиште, кога се појавуваат разгледи за дискриминација, нехуман третман или непочитување на семејниот живот.

31 2007а. АБВ на правата на жените работници и родовата еднаквост, Женева.

праведна глобализација, е исходот од развиени и воспоставени мерки за социјална заштита, мерки кои се одржливи и приспособени на националните околности, и – во значителен степен – обезбедуваат социјална безбедност за сите. Постигнувањето социјална правда значи дека во центарот на економските и социјалните политики е целосно и продуктивно вработување и пристојна работа.

● Спасување на море

Спасување на море е ситуација во која еден пловен објект обезбедува помош на лице или на брод во неволја на море. Должноста за спасување на оние кои се во неволја на море е цврсто востановена со договорот и меѓународното обичајно право. Државата одговорна за координација на спасувањето преговара за закотвување на безбедно место. Државата која обезбедува помош може да одбие да го растовари бродот или може да побара екипажот да ја напушти нејзината територија. Исто така, таа може да наметне услови на закотвувањето кои мора да бидат исполнети од државата под чие знаме плови бродот, некоја трета земја или меѓународна организација, како што се населување, интервју, враќање итн.³²

Како што го применуваат морското право, државите и другите субјекти кои преземаат операции за спасување мора да ги имаат на ум нивните обврски кои потекнуваат од меѓународното право за човековите права и бегалците. Конкретно, спасените баратели на азил и бегалци не смеат да бидат вратени назад на место каде нивните животи или слободи се под ризик, и на истите мора да им се даде можност да побараат азил.

● Стандарди за труд

Меѓународните стандарди за труд прераснаа во сеопфатен систем на инструменти за работа и социјална политика, поддржани со надзорен систем дизајниран за да ги реши сите видови проблеми при примената на овие стандарди на национално ниво.

Меѓународните стандарди за труд се законски инструменти подготвени од страна на составните делови (влади, работодавачи и работници) на Меѓународната организација за труд (МОТ) и ги пропишуваат основните принципи и правата на работното место. Тие имаат форма на конвенции или препораки. Конвенциите се правно обврзувачки меѓународни договори што можат да бидат ратификувани од државите-членки. Од друга страна, препораките служат како необврзувачки упатства. Во многу случаи, една конвенција ги утврдува основните принципи кои треба да ги спроведат државите што ја ратификувале конвенцијата, додека, пак, поврзаните

32 Меѓународна организација за миграција, Меѓународното право за миграција.

препораки ја надополнуваат конвенцијата со тоа што обезбедуваат подетални упатства за нејзината примена. Исто така, препораките можат да бидат автономни (т.е. тие не се поврзани со некоја конвенција).

● Статус на зависност од други

Статус на зависност од други е статус на потпирање на работодавач, партнер или член на семејството за целите на миграција или соединување со семејството (меѓу другото). Одредени канали за регуларна миграција, најчесто во случаи на ниско платен труд и соединување со семејството, наметнуваат услови што го прават статусот на престој за мигрантите зависен од работодавач, партнер или член на семејството.

● Супсидијарна заштита

Заедно со статусот на бегалец, супсидијарната заштита е форма на меѓународна заштита што се дава во Европа на државјани на трети земји или на лица без државјанство кои имаат потреба од меѓународна заштита, но кои не ги исполнуваат сите барања за да добијат статус на бегалец.

Супсидијарната заштита е дефинирана во член 2(д) од Директивата на ЕУ 2004/83 која ги идентификува лицата што се квалификуваат за супсидијарна заштита како „државјани на трети земји или лица без државјанство кои не се квалификуваат како бегалци, но во однос на кои постојат значителни основи за да се верува дека засегнатото лице, доколку се врати во својата земја на потекло, или во случај на лице без државјанство, во својата земја на претходен вообичаен престој, би се соочило со ризик од сериозна штета“ и „не е во можност или, поради ваквиот ризик, нема волја да се предаде себеси под заштита на таа земја.“

Содржината на оваа сериозна штета е целосно изразена во член 15 од истата Директива и ја сочинуваат:

- (а) Смртна казна или егзекуција;
- (б) Тортура или нехуман или деградирачки третман или казнување врз апликантот во земјата на потекло;
- (в) Сериозна и индивидуална закана за животот на цивилот или лицето поради неселективно насилство во ситуации на меѓународен или внатрешен вооружен конфликт.

● Трајно решение

Трајните решенија вклучуваат средства/начини со кои ситуацијата на бегалците или на внатрешно раселените лица може задоволително и трајно да се реши за да им се овозможи да живеат нормален живот. Кога станува збор за бегалците, трајното решение на крајот им дозволува да

А

Б

В

Г

Д

Ѓ

Е

Ж

З

S

И

Ј

К

Л

Љ

М

Н

Њ

О

П

Р

С

Т

Ќ

У

Ф

Х

Ц

Ч

Џ

Ш

добијат, или повторно да добијат, целосна заштита од една држава. Трите традиционални трајни решенија за бегалци што ги применува Високиот комесар за бегалци при Обединетите нации се доброволна репатријација, локална интеграција или населување во трета земја. Што се однесува до внатрешно раселените лица, трајно решение се постигнува кога на тие лица повеќе не им се потребни специфична помош и заштита кои се поврзани со нивното раселување и можат да ги уживаат нивните човекови права без дискриминација поради нивното раселување.

●— **Трговија со деца**

Трговијата со деца е регрутирање, транспорт, преселување, засолнување или примање дете за целите на експлоатација, што вклучува сексуална експлоатација, присилен труд или услуги, ропство или практики слични на ропство, потчинетост или отстранување органи.

Трговијата со деца малку се разликува од трговијата со луѓе, затоа што елементите вклучени во дефиницијата за трговија со луѓе (употреба на сила, принуда итн.) не се задолжителни во случајот на трговија со деца.

●— **Трговија со луѓе**

„Регрутацијата, транспортирањето, трансферот, засолнувањето или приемот на лица, преку закана или примена на сила или друга форма на принуда, киднапирање, измама, лага, злоупотреба на моќ или на позицијата на ранливост или давање или примање исплати или бенефиции за да се постигне согласност на лице кое има контрола врз друго лице, за целите на експлоатација.“

Протокол на Обединетите нации за спречување, потиснување и казнување на трговија со луѓе, особено со жени и деца, со кој се дополнува Конвенцијата на Обединетите нации против транснационален организиран криминал, 2000 год., член 3(а)

Трговијата со луѓе може да се случува во рамки на границите на една држава или може да има транснационален карактер.

●— **Човекови права**

Човекови права се права кои се неделиви од сите човечки суштества, без разлика на нивната националност, место на живеење, пол, национална или етничка припадност, боја на кожа, религија, јазик, статус на мигранти или кој било друг статус. Сите ние имаме еднакво загарантирани права што ги уживаме како човечки суштества без дискриминација. Сите овие права се меѓусебно поврзани, зависни и нераздвојни.³³

33 Декларација од Виена и програма за акција.

Меѓународни акроними и кратенки

CERD	Комитет на Обединетите нации за елиминација на дискриминацијата
CESCR	Комитет за економски, социјални и културни права
CRC	Конвенција на Обединетите нации за правата на детето
CRC	Комитет за правата на детето
DRR	Намалување ризик од катастрофи
GCIM	Глобална комисија за меѓународна миграција
GMG	Група за глобална миграција
IASC	Меѓуагенциски постојан комитет
ICCPR	Меѓународен пакт за граѓански и политички права
ICRMW	Меѓународна конвенција за заштита на правата на работниците мигранти и нивните семејства
IDMC	Мониторинг центар за внатрешно раселување
IDP	Внатрешно раселени лица
IFRC	Меѓународна федерација на Друштвата на Црвениот крст и Црвената полумесечина
IOM	Меѓународна организација за миграција
ILO	Меѓународна организација за труд
IPCC	Меѓувладин панел за климатски промени
OHCHR	Канцеларија на Високиот комесар за човекови права
PICUM	Платформа за меѓународна соработка за недокументирани мигранти
TDH	Terre des Homes
RSD	Одредување на статус на бегалец
UDHR	Универзална декларација за човековите права
UNDP	Програма за развој на Обединетите нации
UNHCR	Висок комесар за бегалци при Обединетите нации
UNISDR	Меѓународна стратегија на Обединетите нации за намалување катастрофи
UNRWA	Агенција за помош и градежни работи при Обединетите нации
WMO	Светска метеоролошка организација

” Зборовите се важни. Кога еден збор се користи за да се опише некој, тој може да го воздигне или да го омаловажи лицето. Факт е дека никој не сака да биде нарекуван со одредени имиња. Дури и малите деца на игралиште знаат дека зборовите можат да болат. Начинот на кој упатуваме на другите го подразбира мислењето што го имаме за нив. Затоа, користењето соодветен вокабулар кога се зборува за некое лице не е работа на излишна пристојност. Тоа е работа на почитување! Навистина, почитувањето е зборот кој мора да биде во центарот на сите човечки интеракции.

Јас сум имигрантка. Јас сум дел од мрежа на милиони луѓе кои се далеку од нивната татковина. Најголемиот дел имигранти можат да посведочат за болните искуства кога ги слушнале другите како упатуваат на нив на начин кој подразбира дека се: помалку способни, помалку важни, помалку луѓе. Исто како што социјалното етичко однесување признава дека човечкото достоинство не се темели само на аспекти како што се расата, родот или религијата, на ист начин моето човечко достоинство не може да се темели на мојот имигрантски статус. Јас сум човечко суштество, и заслужувам да бидам третирана на начин кој признава дека не сум суштество од втор ред, туку сум личност, целосен човек.

Како имигрантка, се заблагодарувам и аплаудирам на заложбата на Алијансата на цивилизациите при Обединетите нации и на Институтот *Ranos* за подобро разбирање на терминологијата поврзана со миграцијата и за нејзината примена на начини кои подразбираат почит, преку овој Поимник за миграцијата наменет за користење во медиумите. Се надевам дека овој Поимник ќе ви помогне да ја избегнете грешката на ненамерно користење навредливи зборови и дека овој ресурс ќе ви помогне да комуницирате со светот на миграцијата со појасна визија.”

Ванеса Русо,

имигрантка од Бразил, Орландо, Флорида, САД

” Движењето на луѓето од едно на друго место во потрага по подобар живот е неразделна димензија на човештвото. Перцепциите за оваа појава влијаеја врз дискурсот и акциите на креаторите на јавното мислење и донесувачите на одлуки во однос на управувањето со миграцијата низ историјата. Урнисаните имигрантски системи и мерките за ограничување на мобилноста на луѓето често се темелат на изместени и политизирани перцепции за мигрантите, кои се обвинети дека се извор на економски, социјални, културни и политички проблеми.

Поимникот за миграција наменет за користење во медиумите, објавен од страна на Алијансата на цивилизациите при Обединетите нации и Институтот Panos, е важен инструмент во поддршка на користењето соодветна терминологија за миграцијата. ”

Леонир Кјарело,
*извршен директор на Меѓународната мрежа за миграција
„Скалабрини“ – SIMN*

„Во повеќето случаи, вестите се разводнети од нивното оригинално толкување за да се вклопат во пакет термини или шеми на новинарството или на системите за известување, кои често ја изместуваат точноста на реалната информација од основното ниво. Во зависност од случајот, оваа промена води до погрешно комуницирање, поткопување или преувеличување на ситуацијата, влијаење врз исходот, перцепцијата или реакцијата на ситуацијата. Во вестите за мигрантите или бегалците, овие погрешни толкувања обично влијаат на начин кој го одвлекува вниманието во однос на причините за сигурност или безбедност и многу други грижи за живејачката.

Сакам да им честитам на Алијансата на цивилизациите при Обединетите Нации и на Институтот Panos за промоцијата на попрецизен јазик за миграцијата во медиумите преку овој Поимник.“

Еве Хандисени,
имигрантка од Зимбабве, Кејптаун, Јужна Африка

